

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

РОБОЧА ПРОГРАМА

з навчальної дисципліни «**Психологічні теорії особистості**»
вибіркових компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 7 від 30.08.2023 р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол № 7 від 25.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та
соціально-економічних дисциплін
Протокол № 7 від 29.08.2023 р.

Розглянуто на засіданні кафедри
соціології та психології
Протокол № 8 від 15.08.2023 р.

Розробник:

Доцент кафедри соціології та психології, кандидат біологічних наук, доцент
Шахова О.Г.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри педагогіки та психології Харківської державної академії фізичної культури, кандидат психологічних наук, доцент Павлик О.М.
2. Доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 ХНУВС, кандидат психологічних наук, доцент Жданова І.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5 . Загальна кількість годин – 150 . Кількість тем – 10 .	05 Соціальні та поведінкові науки; 053 Психологія; Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс – 3. Семестр – 5. Види контролю: екзамен .
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання Лекції – 28 ; Семінарські заняття – 28 ; Практичні заняття – 0 ; Самостійна робота – 94 ; Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає Реферати (тощо) – немає.	заочна форма навчання: Лекції – 12 ; Семінарські заняття – 12 ; Практичні заняття – 0 ; Самостійна робота – 126 ; Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає Реферати (тощо) – немає.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологічні теорії особистості» є формування в майбутніх психологів фундаментальних знань по одному з найважливіших розділів психології – психології особистості, сприяння синтезу різноманітних психологічних знань студентів в єдину картину особистості людини. Одночасно з цим студенти ознайомляться з основними концепціями особистості конкретних зарубіжних і вітчизняних дослідників в області психології особистості, що допоможе їм у майбутньому проводити власну науково-дослідну роботу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Психологічні теорії особистості» є наступні: сформувати у студентів систему теоретичних знань, яка буде основою ефективної практичної роботи з представниками різноманітних типів особистості; стимулювати студентів до пізнання власної особистості; допомогти їм у визначенні напрямку професійної спеціалізації.

Міждисциплінарні зв'язки: вікова психологія, педагогічна психологія, соціальна психологія, загальна психологія, експериментальна психологія, диференційна психологія, практична психологія, психодіагностика.

Очікувані результати навчання: сформовані у студентів навички використання отриманих знань у процесі подальшого вивчення спеціальних фахових дисциплін та майбутньої практичної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: провідні теорії особистості в працях зарубіжних та вітчизняних вчених; структурні компоненти та основні закономірності розвитку особистості; механізми функціонування особистості, їх порушень; актуальні в сучасній психологічній науці проблем психології особистості та наукові підходів до їх рішення.

вміти: виявляти і виокремлювати особистісний аспект будь-якої психологічної проблеми, знаходити шляхи її практичного вирішення; здійснювати індивідуальний підхід у власній практичній роботі, урахувати особистісні особливості клієнта; вивчати власну особистість, ефективно використовувати власні індивідуальні особливості в практичній роботі.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	І. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.	
Загальні компетентності	ЗК-2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК-4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК-11	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Спеціальні (фахові) компетентності	СК-1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
	СК-2	Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
	СК-3	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
	СК-4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати

		психологічну інформацію з різних джерел.
--	--	--

3. Програма навчальної дисципліни

Тема №1. Введення до психології особистості. Прояви людини, що відносяться до сфери психології особистості. Теоретичні джерела та наукові передумови психології особистості. Психологія особистості як наукова дисципліна. Поняття особистості у психології. Співвідношення понять «індивід», «суб'єкт діяльності», «індивідуальність» і «особистість». Теорії особистості: моделі конфлікту, моделі самореалізації та моделі погодженості.

Тема № 2. Уявлення про особистість в теоріях фрейдизму та неофрейдизму. Особистість у концепції Зигмунда Фрейда. Теорія особистості Карла Густава Юнга. Особистість у концепції Альфреда Адлера. Особистість в теорії Вільгельма Райха. Теорії особистості Карен Хорні. Теорія особистості Еріка Берна. Теорія особистості Еріка Еріксона. Особистість у концепції Еріха Фромма. Теорія особистості Гарі Стек Саллівана.

Тема № 3. Уявлення про особистість в теоріях біхевіоризму. Теорія оперантного навчання Берреса Федеріка Скінера. Особливості респондентної та оперантної поведінки. Класифікація режимів підкріплення. Характеристика первинного та вторинного підкріплення. Покарання й негативне підкріплення. Ефективність позитивного підкріплення.

Тема № 4. Уявлення про особистість в когнітивній психології. Теорія особистості Джорджа Келлі. Когнітивні теорії особистості. Поняття особистісного конструкту. Типи та якості особистісних конструктів. Тест репертуарних решіток як метод дослідження особистості.

Тема № 5. Диспозиційні теорії особистості. Концепція особистості Гордона Олпорта: поняття риси особистості, типи індивідуальних диспозицій, розвиток самості, характеристика зрілої особистості. Теорія рис особистості Реймонда Бернара Кеттелла. Теорія особистості Ганса Юргена Айзенка.

Тема № 6. Уявлення про особистість в гуманістичній психології. Теорія особистості Абрахама Маслоу. Природа людини, поняття самоактуалізації, мотивація та психологічне зростання особистості за Абрахамом Маслоу. Абрахам Маслоу про принцип синергії. Теорія особистості за Карлом Роджерсом. Карл Роджерс про мотивацію. Самість та закономірності її розвитку. Тлумачення Карлом Роджерсом причин психічних розладів та психопатології. Поняття «повноцінно функціонуючої людини». Терапевтичність міжособистісних відносин.

Тема № 7. Теорії особистості в екзистенціальній психології. Джерела екзистенціальної психології. Особистість в екзистенціальному аналізі Людвіга Бінсвангера. Особистість в логотерапії Віктора Франкла. Особистість психотеології Ролло Мея. Особистість в екзистенціальній психіатрії Роналда Девіда Ленга.

Тема № 8. Уявлення про особистість в теоріях гештальт-психології. Концепція особистості Фредеріка Перлза: цілісність організму та особистості, рівні психологічного зростання («рівні неврозу») особистості, види порушення кордону між особистістю і середовищем, основні принципи та процедури в

гештальт-терапії. Основні принципи теорії поля Курта Левіна. Модель особистості у теорії поля. Модель оточення у теорії поля. Курт Левін про розвиток особистості.

Тема № 9. Особливості поглядів вітчизняних психологів на особистість.

1. *Уявлення про особистість в теорії Льва Семеновича Виготського.* Зв'язок особистості та розумових процесів. Вплив суспільства на розвиток особистості. Класове та культурне виховання людини. Основні форми вивчення особистості дитини. Стадії розвитку особистості та поведінки людини. Роль мовного розвитку в формуванні особистості.

2. *Теорія особистості Бориса Герасимовича Ананьєва.* Особистість як суспільний індивід, об'єкт і суб'єкт історичного процесу. Структура особистості за Б.Г. Ананьєвим.

3. *Теорія особистості Лідія Іллівна Божович.* Особистість як система потреб і мотивів, що розвиваються в онтогенезі в процесі діяльності і спілкування. Характеристики новоутворень в психіці та поведінці людини. Роль психологічних функцій на розвиток особистості. Поняття про вікові кризи та їх характеристика.

4. *Теорія особистості Олексія Миколайовича Леонтьєва.* Особистість як системна якість людини, що регулює її діяльність і спілкування. Діяльність як основна умова розвитку особистості. Основні види діяльності, в процесі оволодіння якими розвивається особистість.

5. *Теорія особистості Володимира Михайловича Мясищева.* Розкриття сутності особистості через категорію «відношення». Рівні розвитку особистості. Структура та форма особистості. Відношення, які є домінуючими в структурі особистості.

6. *Теорія особистості Сергія Леонідовича Рубінштейна.* Особистість як сукупність внутрішніх умов, що переломлюють зовнішні впливи. Життєвий шлях особистості. Закономірності формування особистості як природної, історичної та індивідуальної істоти.

7. *Теорія особистості Костянтина Костянтиновича Платонова.* Особистість як динамічна система, тобто система, що розвивається в часі, змінює склад елементів, що входять до неї, і зв'язків між ними при збереженні функції.

Погляди вітчизняних учених на психологічну структуру особистості. Використання Вольфом Соломоновичем Мерліним принципів багатозначних зв'язків та ієрархічної організації для розуміння структури особистості. Типологія особистостей Олександра Федоровича Лазурського. Визначальні концепції розвитку психологічних шкіл в Україні. Розвиток в українській психології провідних ідей та концепція особистості Григорія Сіловича Костюка.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 5							
Тема № 1. Введення до психології особистості.	10	2	2			6	екзамен
Тема № 2. Уявлення про особистість в теоріях фрейдизму та неофрейдизму.	25	8	8			9	
Тема № 3. Уявлення про особистість в теоріях біхевіоризму.	10	2	2			6	
Тема № 4. Уявлення про особистість в когнітивній психології.	15	2	2			11	
Тема № 5. Диспозиційні теорії особистості.	15	2	2			11	
Тема № 6. Уявлення про особистість в гуманістичній психології.	10	2	2			6	
Тема № 7. Теорії особистості в екзистенціальній психології.	15	2	2			11	
Тема № 8. Уявлення про особистість в теоріях гештальт-психології.	15	2	2			11	
Тема № 9. Особливості поглядів вітчизняних психологів на особистість.	35	6	6			23	
Всього за семестр № 5:	150	28	28			94	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 5							
Тема № 1. Введення до психології особистості.	15	2	2			11	екзамен
Тема № 2. Уявлення про особистість в теоріях фрейдизму та неофрейдизму.	15	2	2			11	
Тема № 3. Уявлення про особистість в теоріях біхевіоризму.	15	2	2			11	
Тема № 4. Уявлення про особистість в когнітивній психології.	15	2	2			11	
Тема № 5. Диспозиційні теорії особистості.	15	-	-			15	
Тема № 6. Уявлення про особистість в гуманістичній психології.	15	-	-			15	
Тема № 7. Теорії особистості в екзистенціальній психології.	15	2	2			11	
Тема № 8. Уявлення про особистість в теоріях гештальт-психології.	15	2	2			11	
Тема № 9. Особливості поглядів вітчизняних психологів на особистість.	30	-	-			30	
Всього за семестр № 5:	150	12	12			126	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1. Введення до психології особистості.		
	Підготувати відповіді на запитання: <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікації психологічних теорій особистості. 2. Історія психології особистості. 3. Структура особистості в контексті різних підходів. 4. Принципи вивчення особистості. 5. Багатозначність підходів до вивчення особистості. 	Основна література: 1-13. Допоміжна: 1, 2, 4. Інформаційні ресурси в Інтернеті: 1-11.
Тема № 2. Уявлення про особистість в теоріях фрейдизму та неофрейдизму.		
	Підготувати реферати за темами: <ol style="list-style-type: none"> 1. Стадії розвитку особистості за З. Фрейдом. 2. Принципи взаємодії між підсистемами особистості за К.Г. Юнгом. 3. Метод діагностики ранніх спогадів А. Адлера у дослідженнях особистості. 4. Характеристика основних типів життєвих орієнтацій особистості в теорії К. Хорні. 5. Сценарій особистості в теорії Е. Берна. 6. Динаміка особистості за Г.С. Салліваном. 	Основна література: 1-13. Допоміжна: 1, 3. Інформаційні ресурси в Інтернеті: 1-11.
Тема № 3. Уявлення про особистість в теоріях біхевіоризму.		
	Підготувати реферати за темами: <ol style="list-style-type: none"> 1. Ефективність позитивного підкріплення в теорії Б.Ф. Скіннера. Класифікація режимів підкріплення. 2. Рефлексологія В.М. Бехтерева. 3. Теорія біхевіоризму Дж. Б. Уотсона. 4. Теорія соціального вчення Дж. Роттера. 5. Біхевіористична теорія Е. Толмена. 	Основна література: 1-13. Допоміжна: 1, 2. Інформаційні ресурси в Інтернеті: 1-11.
Тема № 4. Уявлення про особистість в когнітивній психології.		
	Виконати практичне завдання: <ol style="list-style-type: none"> 1. Пройти тест репертуарних решіток Дж. Келлі та підготувати звіт щодо отриманих результатів дослідження. 	Основна література: 1-13. Допоміжна: 2, 4. Інформаційні ресурси в Інтернеті: 1-11.
Тема № 5. Диспозиційні теорії особистості.		
	Підготувати реферати за темами: <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія рис особистості Р. Кеттелла. 2. Теорія особистості Г. Айзенка. 	Основна література: 1-13. Допоміжна: 2,3 Інформаційні ресурси в Інтернеті: 1-11.
Тема № 6. Уявлення про особистість в гуманістичній психології.		

		Підготувати відповіді на запитання: 1. Природа людини за А. Маслоу. 2. А. Маслоу про мотивацію. 3. Поняття самоактуалізації. 4. Психологічне зростання особистості за А. Маслоу. 5. Теорія особистості за К. Роджерсом. Тлумачення К. Роджерсом причин психічних розладів та психопатології.	Основна література: 1-13. Допоміжна: 1, 2. Інформаційні ресурси в Інтернеті: 1-11.
		Тема № 7. Теорії особистості в екзистенціальній психології.	
		Підготувати відповіді на запитання: 1. Охарактеризувати джерела екзистенціальної психології. 2. Особистість в психотеології Р. Мея. 3. Особистість в екзистенціальній психіатрії Р. Ленга.	Основна література: 1-13. Допоміжна: 1, 2. Інформаційні ресурси в Інтернеті: 1-11.
		Тема № 8. Уявлення про особистість в теоріях гештальт-психології.	
		Виконати практичне завдання: Реферування з використанням цитування і перефразування результатів експериментальних досліджень особистості, які виконані у руслі концепції К. Левіна.	Основна література: 1-13. Допоміжна: 1, 2. Інформаційні ресурси в Інтернеті: 1-11.
		Тема № 9. Теорії особистості в вітчизняній психології.	
		Підготувати відповіді на запитання: 1. Роль мовного розвитку в формуванні особистості. 2. Структура індивідуального розвитку особистості за Б.Г. Ананьєвим. 3. Основні види діяльності, в процесі оволодіння якими розвивається особистість. 4. Життєвий шлях особистості в теорії С.Л. Рубінштейна. 5. Особистість з точки зору генетичної психології. Підготувати реферати за темами: 1. О.Ф. Лазурський про ендо- та екзопсихіку як про два істотних боки особистості. 2. Тлумачення Д.М. Узнадзе особистості з позиції теорії установки. Диспозиційна концепція особистості. В.О. Ядова.	Основна література: 1-13. Допоміжна: 2, 3. Інформаційні ресурси в Інтернеті: 1-11.

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

(не передбачено навчальним планом)

5.1.2. Теми курсових робіт

(не передбачено навчальним планом)

5.1.3. Теми наукових робіт (не передбачено навчальним планом)

6. Методи навчання

Навчання з дисципліни проходить у формі: лекцій, семінарських занять, а також самостійної та індивідуальної роботи. Використовуються наступні методи навчання:

- мультимедійні лекції;
- метод проблемного викладання;
- інтерактивний метод;
- інтерактивний метод роботи в малих групах;
- частково-пошуковий метод;
- метод наукового порівняння;
- дослідницький метод;

Самостійна робота за кожною темою передбачає:

- конспектування лекцій та самостійне опрацювання лекційного матеріалу за власним конспектом лекцій;
- вивчення наукової літератури за темою;
- роботу зі словниками, періодичними виданнями з анатомії та фізіології нервової системи;
- виконання схематичних завдань, складання таблиць тощо.

Індивідуальна робота передбачає виконання наукових робіт у вигляді рефератів та тематичних повідомлень.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

Питання для підсумкового контролю (екзамен)

1. Прояви людини, що відносяться до сфери психології особистості і складають об'єкт вивчення в психології особистості.
2. Поняття особистості в психології. Життєві та наукові визначення особистості.
3. Типи наукових визначень особистості за Г. Олпортом. Ознаки особистості, що виділяються в більшості її наукових визначень.
4. Співвідношення понять «індивід», «суб'єкт діяльності», «індивідуальність» та «особистість». Людина як «універсальність».
5. Типи та порівняльний аналіз теорій особистості за С. Мадді (моделі конфлікту, самореалізації і погодженості).
6. Уявлення З. Фрейда про особистість та її структуру. Характеристика Ід (Id), Его (Ego), Супер-его (Superego) та їх взаємовідносин.
7. Уявлення З. Фрейда про динаміку (мотивації) особистості.
8. Уявлення З. Фрейда про розвиток особистості. Стадії розвитку лібідо.
9. Уявлення К.Г. Юнга про особистість та її структуру. Характеристика Его, особистого та колективного несвідомого.
10. Комплекси особистого несвідомого за К.Г. Юнгом, їх прояви в

поведінці.

11. Характеристика архетипів колективного несвідомого за К.Г. Юнгом. Персона, Тінь, Аніма і Анімус, Самість.

12. Типологія особистості за К.Г. Юнгом; екстраверсія та інтроверсія; мислення, почуття, відчуття та інтуїція.

13. Динаміка (мотивація) особистості за К.Г. Юнгом.

14. Теоретичні передумови та значення індивідуальної психології А. Адлера для сучасної психології особистості.

15. Особливості людського індивіда за А. Адлером. Почуття неповноцінності та його компенсація. Прояви комплексу меншовартості в поведінці.

16. Стиль життя та соціальний інтерес за А. Адлером.

17. Теоретичні джерела концепції особистості В. Райха. Основні поняття теорії особистості В. Райха (характер, панцир характеру, генітальний характер, оргон).

18. Психологічний зростання особистості за В. Райхом. Розпускання м'язового панцира.

19. Особливості підходу до особистості в теорії К. Хорні. Поняття невротичної особистості. Розвиток особистості та базальна тривожність. Невротичні потреби особистості та їх характеристика.

20. Типологія основних життєвих орієнтацій за К. Хорні.

21. Теорія особистості Е. Еріксона.

22. Теорія особистості Е. Берна.

23. Теорії особистості Дж. Келлі.

24. Теорія особистості А. Маслоу.

25. Теорія особистості К. Роджерса.

26. Уявлення про особистість в теоріях гештальт-психології та гештальт-терапії.

27. Теорія особистості Л.С. Виготського.

28. Теорія особистості А.Н. Леонтьєва.

29. Теорія особистості С.Л. Рубінштейна.

30. Теорія особистості К.К. Платонова.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю:

- поточний контроль - 50 балів

- підсумковий контроль 50 балів.

Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та результатів самостійної роботи здобувача.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни за семестр, визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені).

Здобувач вищої освіти має право на визнання результатів навчання

(умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті, які поширюється на дисципліни обов'язкової та вибіркової компонент, що за тематикою та змістом відповідають як навчальній дисципліні загалом, так і її окремим розділам, темам, індивідуальним завданням (курсова робота, контрольна робота тощо), які передбачені робочою програмою (силабусом) конкретної навчальної дисципліни. (Посилання на Положення про порядок визнання в Харківському національному університеті внутрішніх справ **результатів** навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті http://univd.edu.ua/files/generaldocs/non_formal_education.pdf)

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських та практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи;
- оцінка роботи в малих групах.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни, рівень самостійної підготовки до занять.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час практичних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (практичні) самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів, виконання прагматичних завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перекласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед

підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

*Підсумкові бали
навчальної
дисципліни*

*Загальна кількість балів
(перед підсумковим
контролем)*

*Кількість балів за
підсумковим контролем*

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамену) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Умови визначення навчального рейтингу здобувача, а також вимоги і критерії оцінювання деталізовані нижче.

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ			
Види робіт	Кількість	Максимум балів за 1	Разом
Робота на лекційному занятті	16	1	16
Робота на семінарському занятті	16	1,5	24
Індивідуальне завдання	1	8	10
Екзаменаційне тестування	1	50	50
Разом:			100

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ		
Види робіт	Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання
Робота на лекційному занятті	1	<i>Всі лекції з даного курсу мають інтерактивний характер, отже максимальну оцінку за роботу на лекції отримують здобувачі, які постійно включені у взаємодію.</i>
	0,5	<i>Мінімальну оцінку отримують здобувачі, які не беруть участі у дискусії, втім демонструють уважність і не відволікаються від ходу лекції на сторонні справи.</i>
	0	<i>Здобувач не отримує оцінку, якщо не проявляє активності або відволікається від ходу лекції на сторонні справи.</i>
Робота на семінарському занятті	1,5	<i>Робота на семінарському занятті оцінюється, виходячи з того, чи проводив здобувач <u>самостійну роботу</u> для підготовки до цього заняття (опрацювання наукових та інших інформаційних джерел для підготовки повідомлень, виконання практичних письмових завдань в робочому зошиті тощо), з урахуванням якості виконаної роботи.</i> Максимальну кількість балів здобувач отримує, якщо вільно оперує інформацією за відповідною темою навчального курсу, бере активну участь у дискусіях на занятті, розгорнуто і обґрунтовано відповідає на поточні запитання викладача, правильно і самостійно виконав всі завдання в робочому зошиті з даної теми.
	1	<i>Здобувач отримує середню кількість балів, якщо не впевнено оперує інформацією за відповідною темою курсу, під час заняття проявляє не високу активність, правильно і самостійно виконав не всі завдання в робочому зошиті з даної теми.</i>
	0	<i>Здобувач не отримує бали, якщо не проявляє активності на занятті, не бере участь у передбачуваних змістом цього заняття видах робіт або виконав завдання з порушенням вимог академічної доброчесності.</i>
Індивідуальне завдання	9-10	<i>Індивідуальне завдання передбачає виконання здобувачем письмової роботи за обраною темою, яка має науковий характер і ґрунтується на аналізі інформації не менш ніж з трьох наукових джерел та усний захист роботи.</i> Максимальну кількість балів отримують здобувачі, які демонструють належний рівень знань і розуміння теми, виявляють здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення, якісно презентує роботу в усній доповіді. Роботу оформлено відповідно до вимог.
	5-8	<i>Індивідуальне завдання виконано частково та потребувало доопрацювання. Окремим частинам</i>

		викладу бракує аналітичного характеру.
	1-4	Виконано частково, доопрацювання не було здійснене, терміни порушені. Роботі суттєво бракує логічного та послідовного викладу. Робота містить неточності та/або необґрунтовані судження.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням вимог академічної доброчесності
Іспитове тестування	1-50	Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних

21-40			завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1-20		F	« Безумовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Варій М.Й. Психологія особистості: навч. посібник Київ : Центр учб. літ., 2018. 591 с
2. Москалець В.П. Психологія особистості: курс лекцій. – Івано-Франківськ: ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 2010. – 160 с.
3. Москалець В.П. Психологія особистості: навчальний посібник. – Центр учбової літератури (ЦУЛ), 2013. – 262 с.
4. Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній психології та педагогіці: Навч. посіб. – Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2009. – 575 с.
5. Столяренко О.Б. Психологія особистості : навч. Посібник. – Київ: Центр учб. літ., 2018. – 279 с.
6. Фурман А.А. Психологія особистості: ціннісно-орієнтаційний вимір: монографія. – Одеса:ОНПУ;Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 311 с.

Допоміжна:

1. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / В.Г. Кремень. – 2-е вид. – К.: Т-во «Знання» України, 2010. – 520 с.
2. Рибалка В.В. Психологія честі та гідності особистості: культурологічні та аксіологічні аспекти: наук.-метод. посіб. /В.В.Рибалка. – К.:ТОВ “Інформаційні системи”, 2011. – 428 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/>
2. Пошукова система Springer <https://link.springer.com/>
3. Пошукова система Scirus <https://www.elsevier.com/>
4. Пошукова система Google books <https://books.google.com/>
5. Пошукова система WorldWideScience.org <https://worldwidescience.org/>
6. Пошукова система Base <https://www.base-search.net/>
7. Пошукова система DOAJ <https://www.doaj.org/>
8. Пошукова система DOAB <https://www.doabooks.org/>
9. Пошукова система SpringerOpen <https://www.springeropen.com/>

10. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM) <https://oai.org.ua/>
11. Електронна бібліотека Наукова періодика України <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>
12. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури <http://psylib.org.ua/links/index.htm>